

წინასწარმოცხადება

„ქართული სიტყვის კულტურის საკითხების“ ადრინდელ გამოცემებში (I—VI ტ.ტ.) იბეჭდებოდა ცალკეული გამოკვლევები ქართული ენის მართლწერის, გრამატიკის, ლექსიკა-ფრაზეოლოგიისა და სტილისტიკის საკითხებზე; წინამდებარე მეშვიდე წიგნი კი სპეციფიკურია თავისი აგებულებითა და შინაარსით: იგი მთლიანად ეთმობა სალექსიკონო მასალებს, რომლებიც არსებითად მოიცავს თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო ენაში გავრცელებულ ტიპობრივ სინტაქსურ-სტილისტიკურ დარღვევებს და, საერთოდ, ითვალისწინებს კონტექსტში სიტყვის ხმარებასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა სახის რთულ შემთხვევებს. კერძოდ, იგულისხმება ისეთი შემთხვევებიც, როცა ესა თუ ის ერთეული (სიტყვა, შესიტყვება) აზრობრივ-სემანტიკური თვალსაზრისით რამდენადმე შეუფერებელი, ზოგჯერ სრულიად გაუმართლებელი ენობრივი შტამბის სახით უკვე დამკვიდრებულია თანამედროვე სალიტერატურო ქართულში, სოციალური სანქციაც მოპოვებული აქვს და, ამდენად, დარღვევად ვეღარ ჩაითვლება; მიუხედავად ამისა, მასზე ყურადღების გამახვილება მაინც საჭიროა ახალ მოსალოდნელ დარღვევათა წინასწარ აღსაკვეთად ან უკვე ჩასახული არასასურველი ტენდენციების დასამუხრუჭებლად.

სტილისტიკურ დარღვევათა და, ზოგადად, სიტყვათხმარების ლექსიკონის შექმნის საჭიროება ჩვენში კარგა ხანია იგრძნობოდა და ეს საჭიროება მემკვიდრეობად გადმოეცა დღევანდელობასაც. სინტაქსისა და ლექსიკა-სტილისტიკის საჭირობორტო საკითხებს არაერთხელ შეხებიან სხვადასხვა დროისა და თაობის მეცნიერები, მწერლები, პედაგოგები. ეს საკითხები აწუხებთ რედაქციებისა და გამომცემლობების მუშაკებს, ჟურნალისტებს, — ყველას, ვისაც კი მეტ-ნაკლებად უხდება ლიტერატურული მოღვაწეობა, ვისაც საქმე აქვს მკითხველთან — სალიტერატურო ენის თანამედროვე თუ მომავალ მომხმარებელთან.

მაგრამ თუ აქამდე ამ ტიპის ლექსიკონის შექმნა მხოლოდ საჭიროებას წარმოადგენდა, დღეს იგი უკვე აუცილებლობად იქცა: მასობრივი ინფორმაციის საშუალებათა გზით ქართული სალიტერატურო ენის მოხმარების სფეროს თანდათანობით გაფართოებისა და ხალხურ-სასაუბრო მეტყველებასთან კიდევ უფრო დაახლოების შედეგად სა-

ლიტერატურო ქართული ვერ ასცდა ამგვარი პროცესების თანმდევ სიჭრელეს, ერთი მხრივ, და ახალ-ახალი ენობრივი შტამპების მოძალეზას, მეორე მხრივ. ამიტომ ქართული სალიტერატურო ენის შემდგომი განვითარების სწორი გზით წარმართვისათვის აუცილებელი შეიქნა ამ პროცესების სპეციალური შესწავლა და ზოგადი ტენდენციების გამოვლენა.

მაგრამ ერთია აუცილებლობა და მეორე — შესაძლებლობა. საბედნიეროდ, ეს შესაძლებლობა ქართულ ენათმეცნიერებას ჰქონდა: დღეს ჩვენს ხელთაა რვატომიანი ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი თავისი უმდიდრესი სადოკუმენტაციო ფონდით, ძველი ქართული ენის ლექსიკონი, ორთოგრაფიული ლექსიკონის ვრცელი გამოცემა, რომელშიც არაერთი სინტაქსური თუ სტილისტიკური საკითხიცაა ასახული, თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ნორმები (I კრებულის), რუსულ-ქართული ლექსიკონის აკადემიური გამოცემა, უცხო სიტყვათა და სხვადასხვა ტერმინოლოგიური ლექსიკონები, იდიომთა ლექსიკონები; დაწვრილებითაა შესწავლილი თანამედროვე ქართული ცენტრალური და პერიფერიული პრესის ენა და საშუალო სკოლის სახელმძღვანელოთა ენა (იხ. კრებ. „ქართული სიტყვის კულტურის საკითხების“ მესამე და მეხუთე წიგნები), გამოქვეყნებულია საგანგებო კრებულები და ცალკეულ ავტორთა ნაშრომები ქართული ენის ლექსიკა-ფრაზეოლოგიისა და სტილისტიკის საკითხებზე. მასასადამე, ყველა პირობა აღმოჩნდა იმისათვის, რათა ეს შესაძლებლობა რეალობად ქცეულიყო.

ლექსიკონისათვის მასალის მოსაპოვებლად მუშაობა ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართული მეტყველების კულტურის განყოფილებაში რამდენიმე წლის წინათ დაიწყო ივანე გიგინეიშვილის ხელმძღვანელობით. მასალის თანდათანობით შესწავლისას გამოიკვეთა ცალკეული საკითხები, რომელთაგან ნაწილი დამუშავდა და სტატიების სახით გამოქვეყნდა კიდევ, ნაწილი კი კვლავაც მუშავდება. წინამდებარე ნაშრომში ეს საკითხები, ბუნებრივია, სათანადოდ არის ასახული.

დარღვევათა ერთ წყებას პ ა რ ო ნ ი მ ე ბ ი ანუ ბგერობრივად შესგავსი და შინაარსობრივად ახლოს მდგომი სიტყვები შეადგენს. მაგ.: **სწორად** და **სწორედ**, **პირი** და **პიროვნება**, **უებარი** და **უებრო**, **შეიქნა** და **შეიქმნა**, **სწავლა** და **სწავლება** და მისთ. ზოგჯერ აღრვევისათვის მხოლოდ ბგერობრივი მსგავსებაც საკმარისია. მაგ.: **აღქმა** და **აღთქმა**, **კამპანია** და **კომპანია**, **ცნება** და **მცნება** და სხვ.

აღრვევა განსაკუთრებით ხშირად იჩენს თავს ფ რ ა ზ ე ო ლ ო გ ი ა-ში და წარმოადგენს, კერძოდ, შინაარსობრივად დაახლოებული გამოთქმების კომპონენტთა აღრეული შერწყმის შედეგს. ასეთებია, მაგა-

ლითად: გულადმა დაემხობა (<გულადმა დაეცემა+პირქვე დაემხო-
ბა); გულს ინუგეშებს (<გულს იმშვიდებს + თავს ინუგეშებს); გვერ-
დზე დაიჭირა (<გვერდზე გადგა + შორს დაიჭირა); სტუმართმოყვა-
რეობას გაუწევს (<სტუმართმოყვარეობას გამოიჩინს + მასპინძლო-
ბას გაუწევს) და მისთ.

განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა უკანასკნელ ხანებში გავრ-
ცელებულ მოვლენას, როგორცაა სახელურ-ზმნურ შესიტყვებათა
ხმარება ნაცვლად ერთი სიტყვისა — ზმნისა. მაგ.: აწარმოებს (წარ-
მოებს) დაჯილდოებას, შემოვლას, რწყვას..., ატარებს (ტარდება) და-
ჭიმვას, გამოკვებას.., აწყობს (ეწყობა) გამოცხობას, სუქებას და ა. შ.

დიდი ადგილი ეთმობა ს ი ნ ო ნ ი მ თ ა ფუნქციებისა და კონტექ-
სტური ხმარების ანალიზს. შდრ. სწორი გამოთქმა საგნის მასწავ-
ლებელი და არასწორი — საგნის პედაგოგი, თუმცა მასწავლებელი და
პედაგოგი ეროვნული და საერთაშორისო სინონიმებია. ასევე გამოიხუ-
ლია ფუნქციურად: მისი — თავისი, მალე — სწრაფად — ჩქარა; და-
ზარალება — დაზიანება — დაშავება და მისთ. ზოგი სინონიმი იმიჯნე-
ბა „დადებითსა“ და „უარყოფით“ კონტექსტებში განაწილებით. მაგ.:
სავსებით შესაძლებელი და სრულიად შეუძლებელი, გამარჯვების პი-
რობა და დამარცხების მიზეზი და მისთ.

საგანგებოდ არის ყურადღება გამახვილებული მასობრივი ინფორ-
მაციის საშუალებათა გზით უმართებულოდ გავრცელებულ შ ტ ა მ-
პ ე ბ ზ ე: გეგმის, დავალების, ნდობის... განადღება; მაღალი ნდობა,
მაღალი მოვალეობა, მაღალი ტემპი და სხვ., აგრეთვე, შთაბეჭდილების
გასაძლიერებლად უადგილოდ ნახმარ სიტყვებზე, ე. წ. ე ქ ს პ რ ე ს ე-
მ ე ბ ზ ე: საშინლად, საოცრად, აუტანლად და ა. შ. მეორე მხრივ, ნა-
შრომში აისახა ენობრივი შტამპებისაგან თავდასაცავად ენის პასიური
ლექსიკის, განსაკუთრებით, ა რ ქ ა ი ზ მ ე ბ ი ს უმართებულო ფორმით
ცრუგანახლების პრაქტიკა: „აღიგავა მიწისაგან პირისა“ — ნაცვლად
სწორი გამოთქმისა „აღიგავა პირისაგან მიწისა“, „განახვნა კარი“ —
ნაცვლად შესიტყვებისა გააღო კარი და მისთ.

დარღვევათა დიდი ნაწილი უ ც ხ ო ს ი ტ ყ ვ ა თ ა არასწორი
ფორმით ან არადანიშნულებისამებრ ხმარებით არის გამოწვეული:
პლაგიატი და პლაგიატორი, ამბიონი და ტრიბუნა და სხვ.

შეცდომებს იწვევს ტ ა ვ ტ ო ლ ო გ ი უ რ ი გამოთქმეში:
საკუთარი ავტობიოგრაფია, პირველი დებიუტი, პირველი პირმშო,,
მკვიდრი აბორიგენი და ა. შ.

განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება თ ა ნ დ ე ბ უ ლ თ ა სწორ
ხმარებას. კერძოდ, მიმოხილულია -ში და -ზე, -გან და -(ი)დან, -(ა)დმი

და სხვა თანდებულთა უმართებულო ხმარების შემთხვევები და მითითებულია მათი წარმოშობის წყარო, როგორცაა, მაგალითად, კალკირება: თავის ფასში, ყურადღება მივაქციოთ ზოგიერთ მომენტზე და ა. შ.

ლექსიკონში შეტანილია სხვაგვარი კალკებიც: გადაურეკავს, ადგილი აქვს (შეხვედრას), ამრავლებს დიდებას და მისთ.

წმინდა სინტაქსური საკითხებიდან არ არის გათვალისწინებული მსაზღვრელ-საზღვრულის შეთანხმების, აგრეთვე, ქვემდებარე-შემასმენლის რიცხვში შეთანხმების საკითხები. პირველი არსებითად მოგვარებულია და ცალკეული შეცდომები, უყურადღებობით გამოწვეული, სისტემას არ არღვევს; მეორე ჯერ კიდევ მოსაგვარებელია და ამიტომ წესების დარღვევაზე ლაპარაკი გაჭირდებოდა.

*
* *
*

წინამდებარე ნაშრომში შესატანად ძირითადად დარღვევა-შეუსაბამობათა ტიპობრივი მასალა შეირჩა და ამიტომ თითოეული ერთეული რამდენიმე მაგალითით მაინც არის ილუსტრირებული. გამონაკლისს წარმოადგენს ფ რ ა ზ ე ო ლ ო გ ი უ რ ი დარღვევა-უზუსტობანი, რომლებიც ზოგჯერ მხოლოდ თითო მაგალითითაა დამოწმებული. მაგრამ ლექსიკონში ასეთი მასალაც შეგნებულად იქნა შეტანილი: ფრაზეოლოგიურ შესიტყვებებს, როგორც მყარ გამოთქმებს, სხვა, თავისუფალ შესიტყვებებთან შედარებით, ჩვეულებრივ, ცვალების საფრთხე ნაკლებ ემუქრება. ამ ფონზე მათი დარღვევის ერთადერთი შემთხვევაც კი მერყეობის დაწყების ერთგვარ გამაფრთხილებელ „სიგნალად“ უნდა იქნეს მიჩნეული და — მათი ფიქსირების გზით — ამთავითვე დროულად აღკვეთილიც.

უმართებულო და უხერხულ შესიტყვებებს, როგორც ცნობილია, არცთუ იშვიათად გზას უკაფავს მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებიც. ასეთი შესიტყვებები ენობრივ შტამპებში შეღწევის გზით „იხანგრძლივებენ სიცოცხლს“ და, ბუნებრივია, მომხმარებლის თვალი და ყური თანდათან ისე მიეჩვია მათ, რომ ზოგჯერ ჰირს კიდევ სწორის გამიჯნა არასწორისაგან. ამიტომ მასალის შერჩევისას ამ მომენტსაც გაეწია სათანადო ანგარიში.

ასეთია ის ძირითადი საკითხები, რომელთა აღნუსხვასა და მოგვარებასაც ემსახურება წინამდებარე ნაშრომი.

*

* *

საღეჭსიკონო ერთეულთა სემანტიკის განმარტება-კვალიფიკაცია ძირითადად ეყრდნობა ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონისას, ხშირად — ზუსტი ციტირების გარეშეც და განსხვავებული ნიუანსების დამატებითი აღნიშვნით. სისტემატური გამეორების თავიდან ასაცილებლად ეს წყარო აღარ არის დასახელებული (საგანგებო შემთხვევის გარდა, როცა ამას აუცილებლობა მოითხოვს). ამასთანავე, დახასიათებულია მოცემული ერთეულის მხოლოდ ის მნიშვნელობა, რომელიც შეცდომა-აღრევის წყარო გამხდარა და მიესადაგება საღეჭსიკონო სიტყვა-სტატიების მიზანდასახულობასა და შინაარსს. სწორი და ბუნებრივი გამოთქმების საილუსტრაციოდ ამავე ლექსიკონის სადოკუმენტაციოდ ფონდი იქნა მოშველიებული (თუმცა მისივე საშუალებით რიგ შემთხვევაში დარღვევათა მასალის შევსებაც მოხერხდა).

შეუფერებელი სიტყვათხმარებისა და აშკარა დარღვევების ძირითადი მასალა მოპოვებულია თანამედროვე მწერლობიდან (ორიგინალური და, განსაკუთრებით, თარგმნილი ლიტერატურიდან), პრესიდან (უახლესი მასალის ჩათვლით), სასწავლო და სამეცნიერო ლიტერატურიდან; ცალკეულ შემთხვევებში გამოყენებულია ზეპირი მეტყველების ნიმუშებიც რადიო-და ტელეგადაცემებიდან და ა. შ.

მაგრამ ნაშრომის დანიშნულება მხოლოდ ამგვარ შეუსაბამობათა აღნუსხვით არ შემოიფარგლება: მასში რეკომენდებულია სემანტიკურ-გრამატიკულად სწორი და სტილისტიკურად უმჯობესი ვარიანტებიც.

ლექსიკონის სპეციფიკის გათვალისწინებით, გაუმართავ შესიტყვებათა გასწორებები უპირატესად კონტექსტებშივეა ჩართული (ჩვეულებრივ, იმ ერთეულის შემდეგ, რომელიც შეცდომა-უზუსტობის აუცილებელი და საკმაო წყაროა). აქედან გამომდინარე, სწორების ეს წესი სინტაგმის ფარგლებში დარჩენას ვარაუდობს და არ ითვალისწინებს იმ შემთხვევებს, როცა სასურველია და შესაძლებელი მთელი კონსტრუქციებისა და წინადადებების შეცვლა. მიუხედავად ამისა, რიგ შემთხვევაში ამ ხასიათის გასწორებაც გახდა საჭირო.

საილუსტრაციოდ მასალის წყაროები შემოკლებითაა მითითებული ფრჩხილებში და გაშიფრულია შემოკლებებში, რომლებიც ნაშრომს ბოლოში ერთვის. სიმოკლისათვის ავტორთა ნაწარმოებების დასახელება და თარიღები გამოტოვებულია. მთელი დამოწმებული მასალა დეტალური ცნობებით დაცულია ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართული მეტყველების კულტურის განყოფილების სადოკუმენტაციოდ ფონდში.

ვინაიდან სიტყვათშეხამებათა ან სიტყვათხმარების ლექსიკონი ჩვენში ჯერჯერობით არ გამოსულა და ამ მხრივ წინამდებარე ნაშრომს საცდელი ხასიათი აქვს, ბუნებრივია, საჭირო გახდა იმ გამოცდილების გათვალისწინება, რომელიც დღემდე შეუძენია საბჭოთა ენათმეცნიერებს ამ დარგში. განსაკუთრებით ფასეული გამოდგა ანალოგიური ხასიათის შემდეგი ნაშრომები: „Правильность русской речи“ (сост. Л. П. Крысин, Л. В. Скворцов). Под ред. С. И. Ожегова, М., 1965; «Краткий словарь трудностей русского языка для работников печати», М., 1968; „Трудности словоупотребления и варианты норм русского литературного языка“ (под ред. К. С. Горбачевича), Л., 1973; „Трудности русского языка“ (под ред. Л. И. Рахмановой), М., 1981.

ძირითადი ქართული სამეცნიერო ლიტერატურა, რომლითაც ხელმძღვანელობდა ამ წიგნის შემდგენელ ავტორთა კოლექტივი თეორიული თუ პრაქტიკული, ზოგადი თუ კერძო საკითხების დამუშავებისას, იყო: ა. შანიძის „ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები“ (I, 1973) და „სალიტერატურო ქართულის საჭირობოროტო საკითხები“ (1979), არნ. ჩიქობავას „ენათმეცნიერების შესავალი“ (პრობლემატიკული ნაწილი, 1952), ვ. თოფურის „ქართული ენა და მართლწერის ზოგი საკითხი“ (1965), ბ. ფოჩხუას „ქართული ენის ლექსიკოლოგია“ (1974), კრებ. „ქართული სიტყვის კულტურის საკითხები“ (ექვსი წიგნი, 1972—1984), შ. ძიძიგურის „საენათმეცნიერო საუბრები“ (1982), ა. თაყაიშვილის „ქართული ფრაზეოლოგიის საკითხები“ (1961), ლ. კვაჭაძის „თანამედროვე ქართული ენის სინტაქსი“ (1966), ზ. ჭუმბურიძის „როგორ გაჩნდა სიტყვა“ (1978), გ. შალამბერიძის „მეტყველების კულტურის საკითხები“ (1964), „უტკბესი და უმწარესი“ (1968), „სწორმეტყველების სწავლების ზოგიერთი საკითხი“ (1980), მისივე — რ. გაბეჩავასთან ერთად: „ქართული ენის პრაქტიკული სტილისტიკა“ (1974), ალ. გვენცაძის „ზოგადი სტილისტიკის საფუძვლები“ (1974), ნ. ბასილაიას „ქართული მართლწერის საკითხები“ (I, სოხუმი, 1960), რ. შამელაშვილის „მეტყველების კულტურის ზოგიერთი საკითხი“ (1980) და სხვ.

სათანადოდ იქნა გათვალისწინებული აგრეთვე ქართული სალიტერატურო ენის საკითხებით დაინტერესებულ მკითხველთა დასახმარებლად მოწოდებული სამეცნიერო-პოპულარული სტატიები სპეციალურ ჟურნალებსა („ქართული ენა და ლიტერატურა სკოლაში“, „სკოლა და ცხოვრება“) და ყოველდღიურ პრესაში (მწერლებისა, ჟურნალისტებისა...); თავისებურად სასარგებლო აღმოჩნდა პრესის

ფურცლებზე ენის საკითხების შესახებ გამართული დისკუსიის მასალების გაცნობაც. რიგ შემთხვევაში დამატებითი შესწავლა მოითხოვა პოპულარულ გამოცემებსა და პრესაში სწორად (ზოგჯერ არასწორადაც) დასმულმა საკითხებმა ან შენიშნულმა, მაგრამ მეცნიერულად აუხსნელმა არაერთმა ენობრივმა ფაქტმა.

*
* * *

სალექსიკონო მასალები 400-მდე ერთეულს შეიცავს. სიტყვა-სტატიის აგების პრინციპი შემუშავდა ივ. გიგინეიშვილის სანიმუშო სტატიის მიხედვით.

გარდა უშუალოდ შემდგენელთა მიერ მოპოვებული მასალისა, წიგნში შეტანილი რამდენიმე სიტყვა-სტატია მომზადდა კრებ. „ქართული სიტყვის კულტურის საკითხების“ პირველ ტომში გამოქვეყნებული გამოკვლევების მიხედვით: ბ. ფოჩხუასი — „კონტექსტი და მნიშვნელობა“, ნ. ვაჩნაძისა — „რუსულ пере-პრევერბიან ზმნათა ქართულად გადმოცემის საშუალებანი“. სიტყვა-სტატია **ზედი ეწვია**, **ზედს ეწვია** მომზადებულია ივ. გიგინეიშვილის წერილის მიხედვით, ხოლო სტატიები **გახლავთ**, **გეახლებათ** — ნ. აბესაძის მასალის მიხედვით.

რამდენიმე სალექსიკონო სტატიისათვის მასალის მოპოვებასა და შემზადებაში მონაწილეობა მიიღეს ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ქართული მეტყველების კულტურის განყოფილების თანამშრომლებმა: ვ. მალრაძემ, მ. ტაბიძემ, თ. გვერდწითელმა და მ. შალამბერიძემ.

*
* * *

სალექსიკონო სტატიების აგების ზოგადი პრინციპები ასეთია:

1. სახელები წარმოდგენილია სახელობითის ფორმით, ბრუნვის ნიშნის გამოუყოფლად.

2. თუ დარღვევა-შეუსაბამობები რთული სიტყვის პირველი კომპონენტის ხმარებასთან არის დაკავშირებული, ეს უკანასკნელი ფუძის სახითაა წარმოდგენილი (მაგ.: ავტო-, თავ-, თანა- და მისთ).

3. ზმნის, როგორც სალექსიკონო ერთეულის, ფორმის შესარჩევად გამოყენებულია ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის პრინციპი პირიანი ფორმების გამოტანისა. კერძოდ, არჩეულია მყოფადის მესამე პირის მხოლოდობითი რიცხვის ფორმა (მაგ., **მიაღწევს**, **შეასრულებს...**), ე. ი. ის ფორმა, რომელშიც მაქსიმალურადაა გაშლილი ზმნუ-

რი ფუძე და, რაც მთავარია, ზმნისწინის მეშვეობით სრულად არის შენარჩუნებული ზმნის სემანტიკა. ეს არჩევანი ნაკარნახევია ლექსიკონის ძირითადი მიზანდასახულობით, რომელიც არსებითად სემანტიკურ დარღვევათა გამოვლენას ითვალისწინებს. გამონაკლისი დაშვებულია მხოლოდ მაშინ, როცა დარღვევა-შეუსაბამობას მყოფადის ფორმა საერთოდ ვერ ასახავს ან სათანადოდ ვერ ასახავს. ასეთ შემთხვევაში ზმნა წარმოდგენილია აწმყოს ფორმით (მაგ., **ატარებს სათვალეს...**) ან — ბრუნვათა აღრევის გამო — ნამყო სრულით (**დაუნოსა — უყნოსა...**). გამონაკლისი ეხება ფრაზეოლოგიზმებსაც, კერძოდ, ზმნის შემცველ გამოთქმებში უპირატესობა მიენიჭა დარღვევის ასახვის თვალსაზრისით შედარებით სტაბილურ ფორმას.

რაც შეეხება გარდამავლობას, გვარს და სხვა ზმნურ კატეგორიებს, ჩვეულებრივ, გამოტანილია როგორც გარდამავალი (მოქმ. გვარის), ისე გარდაუვალი (ვნებ. ან საშ. გვარის) ფორმები, საჭიროების შემთხვევაში — უპირო ფორმებიც, თუკი სემანტიკურ დარღვევათა თვალსაზრისით ისინი განურჩეველია (მაგ.: **გაზრდის, გაიზრდება; გაზრდა; გაზრდილი**).

მაგრამ, თუ დარღვევა მხოლოდ ერთი რომელიმე — გარდამავალი ან გარდაუვალი (ან კიდევ მოქმედებითი თუ ვნებითი) ფორმით შემოიფარგლება, გამოტანილია მხოლოდ დარღვევის ამსახველი ფორმა — პირიანიც, უპიროც (მაგ.: **აღმოცენდება; აღმოცენება, აღმოცენებულ**).

გამოყენებულია შემდეგი პირობითი ნიშნები:

1. ს ი ტ ყ ვ ა - ს ტ ა ტ ი ს და ს ა ხ ე ლ ე ბ ი ს ა ს :

ა. სინონიმები და პარონიმები გამიჯნულია ტირეთი (—). მაგ.: **პედაგოგი — მასწავლებელი; მცნება — ცნება;**

ბ. არასწორი და სწორი თანდებულებანი ფორმები ან თანდებულებანი-უთანდებულო ალტერნანტები გამიჯნულია წილადის ხაზით (/). მაგ.: **ბაზარში/ბაზარზე**: ყურადღებას მიაქცევს **რაიმეზე/რაიმეს**;

2. ს ა ლ ე ქ ს ი კ ო ნ ო ე რ თ ე უ ლ ი ს კ ვ ა ლ ი ფ ი კ ა ც ი ი ს ა ს :

ურთიერთობა ამოსავალსა და მიღებულ ფორმებს შორის მყარდება შესაბამისად $>$ და $<$ ნიშნებით.

3. ი ლ უ ს ტ რ ა ც ი ე ბ შ ი :

ა. ტექსტში აღდგენილი სიტყვა მოქცეულია ნახევარკვადრატულ ფრჩხილებში ([]). მაგ.: „[იგი] სწრაფად გაბრუნდა“.

ბ. გასწორებული ერთეულები (სიტყვა, შესიტყვება, წინადადება) მოთავსებულია კვადრატულ ფრჩხილებში ([]). სემანტიკურ-გრამა-

ტიკული თვალსაზრისით სწორ ან სტილისტიკურად უმჯობეს ვარიანტებს უძღვის შესაბამისი სარეკომენდაციო სიტყვები: უნდა იყოს, სწორია ან უმჯობესია (აჯობებდა), ტავტოლოგიის შემთხვევაში — ზედმეტია, გამოტოვებისას — აკლია.

*

* *

წინამდებარე ნაშრომი, როგორც სემანტიკურ-სტილისტიკურ დარღვევა-შეუსაბამობათა მცირე ცნობარი, ზემოთქმულის თანახმად, საცდელი ხასიათისაა და ამდენად მას სისრულის პრეტენზია, ცხადია, ვერ ექნება. ყველა საქმიანი შენიშვნა და სურვილი მადლობით იქნება მიღებული.